

Душко МИНОВСКИ

„
*Ni { t o za nas
bez nas*
”

Проблемот со употребата, односно со злоупотребата на дрогата во РМ почнал уште во 70-тите години, но поголем замав зема од 1990 година наваму, кога Македонија, како и другите транзициони земји, се соочува со социокултурниот феномен на пораст на употреба на дроги и на други психотропни супстанции.

Од ден на ден оваа бројка сè повеќе се зголемува, што значи се зголемува и заканата за општеството од ова современо зло.

Се проценува дека во Р Македонија има од 8.000 до 12.000 лица кои имаат телесни, душевни и социјални проблеми, поврзани со употребата на дроги и на други психотропни супстанции. Овој податок го прави позначаен и фактот дека старосната граница на новите случаи на зависници се движи околу нивната 14. година, додека првите контакти со дрогата се и под оваа возрастна граница.

Зависноста предизвикува низа проблеми, како што се: нарушени семејни односи, дури и распаѓање на семејните заедници; бегане или напуштање на училишните установи; нарушено психичко и физичко здравје; редуција на нивните социјални релации, што се манифестира со пад на работната способност, сегрегација и девијации во системот на вредности, каде централно место има супстанцијата и ефектите од истата.

Покрај овие моменти кон сложеноста на проблемот придонесуваат и последиците од начинот на употреба, злоупотребата на дроги и на други психотропни супстанции по индивидуата, семејството и општеството. Ова, пред сè, се однесува на опасноста од пренесување на вирусите на ХИВ/СИДА, ХЕПАТИТИС Б и Ц, како и други болести преносливи по крвен и по сексуален пат.

ганизации и други организации и установи во заедницата, кои своите услуги ги даваат непосредно во животната средина на клиентот. Тоа е начин да се спречи исклучувањето од општеството, што неминовно се случува со овие корисници, и пристап кој е многукратно полезен за клиентот и за заедницата во целина. Имено, овој пристап обезбедува соодветен третман, заснован на вистинските потреби на корисниците од една страна, и од друга страна поекономичен третман во однос на класичниот. Пристапот ориентиран кон заедницата во третманот на дрогите овозможува анимирање на ресурсите во подеднаков начин.

Дневните центри за лица кои употребуваат, злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции генерално претставуваат социјални служби кои даваат услуги од областа на психо-социјални

СОЦИОКУЛТУРЕН

Зголемените здравствени и социјални проблеми, поврзани со злоупотребата на дрога кај младиот човек и неговото семејство, негативно се одразуваат во севкупниот систем на целата држава, што ги засега и соодветните институции, кои непосредно работат на овој проблем.

ПОЛИТИКА НА МТСП ВО ПОГЛЕД НА ПРОБЛЕМАТИКАТА НА УПОТРЕБАТА, ЗЛОУПОТРЕБАТА НА ДРОГИ И НА ДРУГИ ПСИХОТРОПНИ СУПСТАНЦИ

Согледувајќи ги потребите на оваа популациона група, која бара помош и во центрите за социјална работа, Министерството за труд и социјална политика го донесе Законот за изменување и дополнување на Законот за социјална заштита (Сл. весник на РМ бр. 65/2004 година член 71-6), кој овозможи формирање на Дневни центри за лица кои употребуваат, односно злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции, со цел на овие лица и на членовите на нивните семејства да им обезбеди советодавни услуги, услуги на информирање, советување и едукација, работно ангажирање, културно-забавни и рекреативни активности.

Дневните центри за лица кои употребуваат, злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции се социјални служби ориентирани кон заедницата, каде што се подразбира развивање мрежа на соработка со медицински и со образовни установи, со невладини ор-

интервенции, во текот на денот со најразлични форми на работа со корисниците и со различни дневни програми. Тоа подразбира реализирање на психотерапија, окупациона терапија и работна терапија.

Во текот на една година Министерството за труд и социјална политика отвори три дневни центри во Р Македонија за лицата кои употребуваат, односно злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции и за членови на нивните семејства како форма на дневна работа и згрижување, и тоа во општините Охрид, Куманово и Струмица.

Дневните центри претставуваат организациони единици на центрите за социјална работа, во чија месна надлежност е и територијата на која тие се наоѓаат.

СОДРЖИНИ НА РАБОТА ВО ДНЕВНИТЕ ЦЕНТРИ

Во согласност со стручно-методолошкото упатство изготвено во ЈУ Завод за социјални дејности за работа со овие лица, вработените стручни работници во дневните центри треба да изготват годишни програми за работа, од кои ќе можат да се планираат месечните и неделните активности, и тоа:

а) Активности со корисниците:

- * организирање информативна едукативна работа;
- * психо-социјална работа, психотерапевтска работа;
- * организирање групи за поддршка;
- * работна терапија - креативни работилници (изработка на украсни кеси, на предмети од глина, фигури од рециклирана хартија, сликање на платно и на стакло и др.);
- * спортски активности;

б) Активности со семејствата (односно групи на семејства):

- * информативна работа;
- * семејна терапија;

в) Активности кон заедницата:

- * подигнување на свеста во однос на употребата и на штетите од дрогата;
- * запознавање на јавноста со оваа појава (организирање јавни кампањи преку локални весници, медиуми, изготвување флаери и сл.);
- * вклучување на заедницата во давање поддршка на лицата кои употребуваат, односно злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции и на нивните семејства;
- * соработка со невладини организации.

Од опсервацијата на трите дневни центри е востановено дека дел од содржините на активностите веќе се спроведуваат, но не со подеднаква застапеност.

е застапена директната психо-социјална интервенција кон корисниците.

ДНЕВНИТЕ ЦЕНТРИ КАКО РЕСУРСИ НА ЛОКАЛНО НИВО И НИВНИТЕ ОПШТИ СТРУКТУРНИ КАРАКТЕРИСТИКИ

Практичната реализација на политиката на Министерството за труд и социјална политика да им излезе во пресрет на социјалните потреби на лицата кои употребуваат/злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции, како и на членовите на нивните семејства, почна

донесувањето на измените во Законот за социјална заштита, генерално ја оправдуваат потребата од нивното отворање и постоење.

Имено, реализираните активности за активно и корисно исполнување на слободното време со низа корисни содржини за корисниците, како на пример, - совладување на компјутерски вештини, изучување на англискиот јазик, како и паралелно вклучување во метадонската програма, за еден дел од нив, претставуваат израз на високиот сензибилитет на државните институции во поглед на грижата за задоволување на нивните потреби, како и за превенирањето на повисок степен на зависност од дроги.

Идните активности на Министерството за труд и социјална политика во поглед на зголемување на бројот на новоотворени дневни центри за овие ко-

ФЕНОМЕН НА БЕЛАТА ЧУМА

Имено, во Дневниот центар во Охрид се реализираат сите предвидени активности со корисниците, меѓутоа потребно е во иднина да се реализираат активности со семејствата на корисниците.

Во Дневниот центар во Куманово активностите во поглед на корисниците и на нивните семејства делумно се реализираат додека, пак, активностите со локалната заедница целосно изостануваат.

За разлика од активностите на дневните центри во Охрид и во Куманово, Дневниот центар во Струмица повеќе е насочен кон обезбедувањето метадонска терапија и други активности од медицински аспект. Во таа смисла помалку

да се имплементира со отворањето на (досега) три дневни центри, кои се наведени.

Со имплементацијата на Законот за локална самоуправа и на процесот за децентрализацијата можно е овие дневни центри да се одделат од меѓуопштинските центри за социјална работа и да преминат во надлежност на локалната самоуправа.

Активностите на стручните работници во трите дневни центри за лица кои употребуваат односно, злоупотребуваат дроги и други психотропни супстанции и членовите на нивните семејства, кои се отворени и работат кратко време по

рисници, ќе придонесе во поефикасното справување и спречување на злоупотребата на дроги меѓу младата популација.

Во натамошниот период предлагаме Министерството за труд и социјала да ја унапреди соработката со невладините организации и со Министерството за здравство, во делот кој се однесува на заедничката работа во полза на корисниците на дроги. Исто така, да развие програми за превенција на младата популација од употреба и злоупотреба на дроги и на други психотропни супстанции во соработка со Министерството за образование, кое во стратешките програми за работа треба да внесе активности за намалување на злоупотребата на дрогата, како важен чекор за градење здрава млада популација за општеството и за државата.

Важна алка во синџирот на мрежната соработка се и градоначалниците на општините, кои имаат задача да се грижат за своето население, преку воведување програми за превенција на младата популација од употребата и злоупотребата на дроги и други психотропни супстанции.

На тој начин тие ќе ѝ помогнат на оваа група корисници, преку поддржување на програми за: превенција од злоупотреба на дрога и зараза од хепатитис Б и Ц, ХИВ; СИДА и др. болести преносливи по сексуален контакт и/или употреба на заеднички прибор за злоупотреба на дрога; медицинско лекување на зависноста, во комбинација со психо-социјална работа и нивна ресоцијализација во општеството, преку прифаќање и неосудување од страна на граѓаните.

Паралелно со програмите за лицата кои употребуваат и злоупотребуваат дрога, треба да се развиваат и програми за поддршка и на нивните семејства кои, исто така, во потполност ја чувствуваат тежината на проблемот со дрогата, од сите претходно наведени аспекти.

